

Scholing schoolverlatersonderzoek

Marita van Loon, Jasmijn Kampstra - SWV Rivierenland

&

Annemieke Kiers - SWV BePO

Introductie

- ▶ Wie zijn wij
- ▶ Wat kunnen we voor jullie betekenen

- ▶ Wat verwacht je van de scholing?

Inhoud

- ▶ Waarom doen we het schoolverlatersonderzoek
- ▶ Uitleg afname NIO 2018, NPV-J 2 en PMT-K 2
- ▶ Betekenis resultaten
- ▶ NIO aanvullend onderzoek
- ▶ Casusbespreking

Waarom nemen we het schoolverlatersonderzoek af?

- ▶ POVO afspraken 2023-2024
- ▶ Informatieoverdracht naar VO bevat:
  - ▶ Didactische gegevens van de leerling
  - ▶ Schooladvies
  - ▶ Wanneer wenselijk aanvullende relevante informatie over de leerling
  - ▶ Aanvullend hieraan neemt de (speciale) basisschool het schoolverlatersonderzoek af voor tenminste de volgende leerlingen:
    - De leerling die advies VMBO Kaderberoepsgerichte leerweg krijgt;
    - De leerling die advies VMBO Basisberoepsgerichte leerweg krijgt;
    - De leerling die advies Praktijkonderwijs krijgt;
    - De leerling die advies Leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) krijgt

Waarom nemen we schoolverlatersonderzoek af?

Naast de verplichte afname:

- ▶ Advies vanuit het VO: neem ook bij leerlingen die extra ondersteuningsbehoeften hebben het schoolverlatersonderzoek af. Deze informatie is nuttig bij de juiste begeleiding in het VO.
- ▶ Het staat de basisschool vrij om ook leerlingen met een advies hoger dan vmbo-kader deel te laten nemen aan het schoolverlatersonderzoek.

Inhoud schoolverlatersonderzoek

- ▶ Intelligentie:
NIO 2018
- ▶ Sociaal-emotionele ontwikkeling:
NPV-J 2
PMT-K 2

Verschillende gegevens

Verschil intelligentietest en schoolvorderingentest

- ▶ Inzicht of aangeleerde kennis
- ▶ Minder beroep op taalvaardigheid
- ▶ Capaciteiten of leervorderingen
- ▶ Momentopname of leerlingvolgsysteem

Sociaal: omgaan met anderen

Emotioneel: omgaan met jezelf (gevoelens, behoeften, verwachtingen)

- ▶ Interactie hiertussen. Een dynamisch proces
- ▶ Sociaal-emotionele ontwikkeling in adolescentie

Dossieranalyse en begeleiding

- ▶ Capaciteiten, didactische vorderingen en sociaal-emotionele gegevens
- ▶ Analyse van alle gegevens
- ▶ Zowel van belang voor PO als voor VO
- ▶ Keuzes maken met betrekking tot niveau, remediale hulp en begeleiding
- ▶ Warme overdracht
- ▶ Nodig voor LWOO- of PrO-aanvraag

Indicatiecriteria LW00

- ▶ Een leerachterstand tussen 1,5 jaar en 3 jaar in twee of meer domeinen (LA 25-50%), niet zijnde de combinatie technisch lezen en spellen:
  - ▶ inzichtelijk rekenen
  - ▶ begrijpend lezen
  - ▶ technisch lezen
  - ▶ spellen
- ▶ IQ tussen 75-120
- ▶ Bij $IQ \geq 90$ een onderzoek waaruit blijkt dat er sprake is van sociaal-emotionele problematiek
- ▶ Let op: geen schooladvies. VO vraagt dit aan.

Indicatiecriteria PrO

- ▶ Een leerachterstand van 3 jaar of meer in twee of meer domeinen ($LA \geq 50\%$), niet zijnde de combinatie technisch lezen en spellen:
  - ▶ inzichtelijk rekenen
  - ▶ begrijpend lezen
  - ▶ technisch lezen
  - ▶ spellen
- ▶ IQ tussen 55-80
- ▶ Let op: schooladvies

Wat bij onvoldoende criteria, maar wel hulp nodig

- ▶ Warme overdracht
- ▶ Aangeven in OKR
- ▶ Ondersteuning passend onderwijs
- ▶ Ambulante begeleiding

Wat als de NIO niet passend lijkt?

- ▶ Is er afgelopen 1,5 jaar een IQ test afgenomen, of staat deze op de planning, dan is afname van de NIO niet van toepassing.
- ▶ Anderstaligen kunnen de NIO maken als ze voldoende technische leesvaardigheid hebben en langer dan 2 jaar in Nederland onderwijs volgen. Een richtlijn is een technische leesachterstand van 3,5 jaar of minder (bijv. DL=50, DLE =15). Alternatief is de SON-R, welke je kan aanvragen bij SWV Rivierenland of de VO-scholen.
- ▶ Het afnemen van enkel het IQ onderzoek of de vragenlijsten is mogelijk
- ▶ Wat te doen als ouders geen toestemming geven?

NIO 2018

- ▶ Ontwikkeld om behulpzaam te zijn bij juiste keuze onderwijsniveau
- ▶ Geschikt voor groep 7 (afname vanaf april), 8 van (S)BO en klas 1, 2 en 3 VO
- ▶ Leerlingen worden vergeleken met de landelijke populatie van leerlingen in hetzelfde leerjaar en met afzonderlijke onderwijssoorten en leerwegen
- ▶ Zinvolle aanvulling op het advies gebaseerd op schoolvorderingen

- ▶ Klassikaal (groepen van 15-18 leerlingen, grotere groepen opdelen!) en individueel
- ▶ Afnameduur bijna 2 uur
- ▶ 6 subtests
- ▶ Oplopende moeilijkheidsgraad

Subtests

- ▶ Synoniemen: 5 minuten
- ▶ Getallen: 10 minuten
- ▶ Analogieën: 10 minuten
- ▶ Rekenen: 15 minuten
- ▶ Uitslagen: 10 minuten
- ▶ Categorieën: 5 minuten

Instructie NIO

Tijdens de afname:

- ▶ Gebruik twee beeldschermen, één voor Dashboard, één (op digibord) voor de powerpoint.
- ▶ Log in op de aangegeven website. Voor de vragenlijsten gebruik je een andere website.
- ▶ De NIO is een groepsgestuurde test, de vragenlijsten kunnen achteraf individueel gemaakt worden.

Tips:

- ▶ Check een dag van tevoren of alles werkt.
- ▶ Houd de contactgegevens van Talentcompaz bij de hand.

Instructie NIO

Na de afname:

- ▶ Verstuur de mail ter bevestiging en beschrijf eventuele bijzonderheden tijdens de testafname.
- ▶ Geen bijzonderheden: Je ontvangt een instructie hoe de rapportages te downloaden zijn.
- ▶ Wel bijzonderheden: Je ontvangt de rapportage via een beveiligde link via de e-mail binnen twee weken. Eventueel nemen we hiervoor telefonisch contact op.
- ▶ Plan in wanneer je de rapportages met ouders deelt en bespreekt, bijvoorbeeld tijdens een rapportbespreking. Bedenk dit voorafgaand het proces.
- ▶ Laat het toestemmingsformulier voor verder gebruik van de rapportage ondertekenen. Voor die tijd mag alleen de testleider de rapportage inzien.

Wat zijn bijzonderheden?

Wel:

- ▶ Technische problemen die de afname beïnvloeden
- ▶ Zaken die de gemoedstoestand van een leerling beïnvloeden
- ▶ Een leerling was afwezig, meldt wanneer de afname alsnog plaatsvindt en verstuur opnieuw een bevestigingsmail

Niet:

- ▶ Diagnoses

Algemene tips - NIO afname

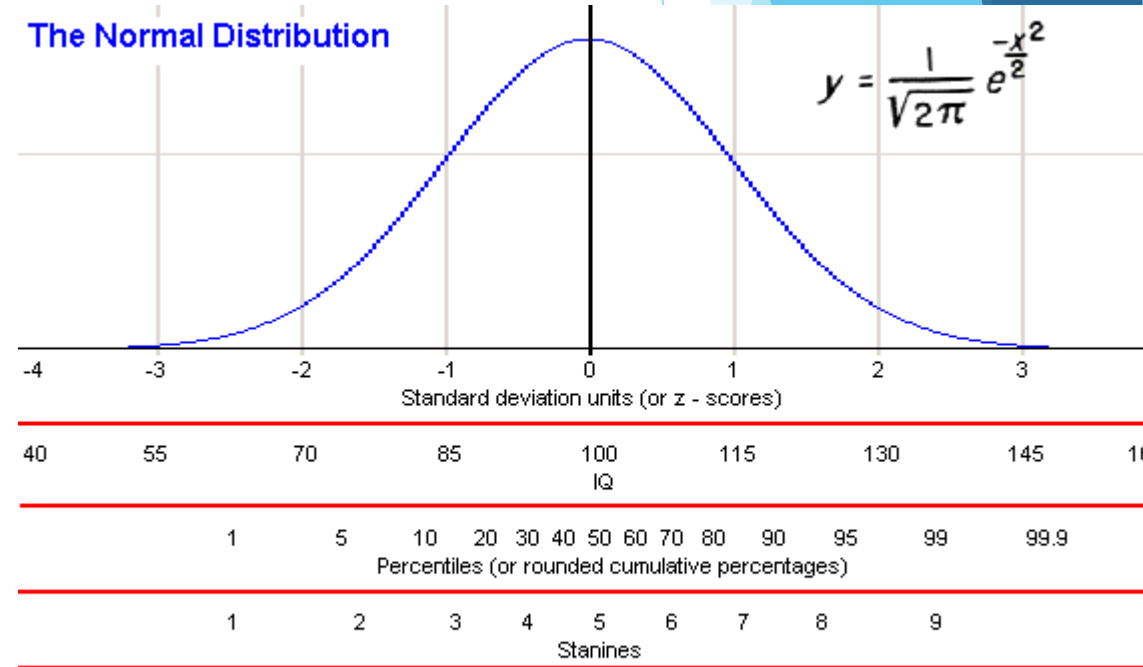
- ▶ Rustige omgeving, ontspannen sfeer
- ▶ Afkijken moet worden voorkomen
- ▶ Lees de instructietekst duidelijk voor
- ▶ Vragen stellen tijdens instructie, niet tijdens test
- ▶ Testonderdelen mogen niet voorgelezen worden
- ▶ Gebruik eventueel de uitvergrootfunctie van het scherm, bijv. bij dyslectici
- ▶ Andere hulpmiddelen naast een kladblaadje waar aangegeven, zijn niet toegestaan
- ▶ Controleer computerschermen
- ▶ Houd rekening met pauze. Niet stoppen tijdens een subtest
- ▶ Let op eventuele bijzonderheden tijdens de afname en noteer deze
- ▶ Vraag eventueel iemand om je te ondersteunen, bij voorkeur niet de docent van de groep.

Sociaal-emotionele vragenlijsten

- ▶ Voldoende leesvaardigheid vereist
- ▶ Instructie klassikaal voorlezen wordt aangeraden
- ▶ Vragen voorlezen mag
- ▶ Op eigen tempo maken
- ▶ Vragen stellen mag tussendoor
- ▶ De lijsten vereisen vaak veel aandacht van de leerlingen, de testdag opsplitsen in twee dagen is mogelijk
- ▶ Probeer de leerlingen te enthousiasmeren

Nederlandse Intelligentietest voor Onderwijsniveau

- ▶ NIO-totaal (algemene intelligentie index), verbaal IQ en symbolisch IQ
- ▶ IQ = 100 is gemiddeld
- ▶ Overkoepelende scores zijn geen gemiddelden van subscores

- ▶ Stanines (1-9) voor onderwijsniveaus
- ▶ 5 is gemiddeld

Verbale intelligentie

Heeft betrekking op taalkundige kennis en inzicht (woordkennis, begripsvorming en verbaal abstractievermogen)

- ▶ Synoniemen: Kennis en betekenis van woorden
- ▶ Analogieën: Ontdekken van relaties en toepassen in nieuwe situaties ($a : b = c : ?$)
- ▶ Categorieën: Vinden van een relatie tussen begrippen (gelijk, tegengesteld, soort, deel, oorzaak, middel)

Symbolische intelligentie

Getallen en Rekenen hebben betrekking op rekenkundig inzicht en redeneervermogen. Uitslagen heeft betrekking op ruimtelijk inzicht

- ▶ **Getallen:** Logisch toepassen van rekenregels en rekenoperatoren op een rij getallen
- ▶ **Rekenen:** Snel en vaardig toepassen van de vier hoofdbewerkingen van rekenen (+, -, x, :)
- ▶ **Uitslagen:** Vermogen om driedimensionale figuren tweedimensionaal voor te stellen en andersom

NPV-J 2 (Junior Nederlandse Persoonlijkheidsvragenlijst 2)

Inadequatie

- ▶ Hoogscorders: gevoelens van spanning, angst, somberheid, bezorgdheid en gevoeligheid. Weinig zelfvertrouwen, weinig energiek en moeilijk in de omgang.
- ▶ Laagscoorders: ontspannen en zelfverzekerd, opgewekt en onbezorgd. Gemakkelijk in de omgang, kunnen goed met tegenslagen omgaan. Evenwichtig, stabiel en energiek.

Volharding

- ▶ Hoogscorders: Prestatiegericht, hoge taakopvatting, goede concentratie, werken netjes, zijn ordelijk, betrouwbaar, letten goed op.
- ▶ Laagscoorders: Lage taak opvatting, weinig doorzettingsvermogen, weinig geconcentreerd, slordig, letten niet op. Impulsief, komen afspraken niet na, snel afgeleid, zeer wisselende prestaties.

NPV-J 2

Sociale inadequatie

- ▶ Hoogscoorders: veel moeite met deelname aan sociale activiteiten, moeite met nieuwe contacten leggen en voor zichzelf opkomen. Voelen zich vaak geremd, gesloten, verlegen en (faal)angstig in sociale situaties.
- ▶ Laagscoorders: gemakkelijk meedoen met andere kinderen in groep, leggen gemakkelijk nieuwe contacten en komen voor zichzelf op. Zijn spontaan, vrolijk en opgewekt in gezelschap.

Recalcitrantie

- ▶ Hoogscoorders: wantrouwen anderen, zijn geneigd zich af te zetten tegen anderen, egoïstisch en onaardig gedrag, houden geen rekening met anderen. Negatieve houding, voelen zich vaak verongelijkt, neiging voor verantwoordelijkheid weg te lopen, uitstel- en vermijdingsgedrag.
- ▶ Laagscoorders: vertrouwen in anderen, willen zich inzetten voor anderen, vriendelijk en houden rekening met anderen. Accepteren hulp, positieve instelling, voelen zich verantwoordelijk.

Dominantie

- ▶ Hoogscoorders: Onafhankelijk en zeer zelfverzekerd, nemen graag de leiding. Nemen beslissingen over anderen en zijn aan het woord. Soms brutaal en bazig.
- ▶ Laagscoorders: Stellen zich afhankelijk op, voelen zich vaak onzeker, passief gedrag, laten beslissingen aan anderen over.

PMT-K 2 (Prestatie Motivatie Test voor Kinderen)

- ▶ **Prestatiemotivatie:** Geneigdheid om te presteren, willen excelleren, zowel in de ogen van anderen als zichzelf. Hoogscorders streven naar erkenning van hun prestatie en hebben een hoger streefniveau bij prestatiedoelen (lage score zorgelijk)
- ▶ **Negatieve faalangst:** Angst om te falen die de persoon doet disfunctioneren, vooral in ongestructureerde situaties die relatief stresserend van aard zijn (hoge score zorgelijk)
- ▶ **Positieve faalangst:** Angst die een persoon in een optimale spanningstoestand brengt. Brengt persoon in ongestructureerde en stresserende situaties tot beter functioneren
- ▶ **Sociale wenselijkheid:** Neiging om zich in het algemeen voor de buitenwereld goed voor te willen doen. Algemene neiging om zich voor anderen sociaal acceptabel te gedragen

Wat als de uitslag niet is wat je verwacht?

- ▶ Oorzaken zijn niet duidelijk, maar er zijn verschillende invloeden mogelijk
- ▶ Omstandigheden in de omgeving
- ▶ Omstandigheden in de gemoedstoestand
- ▶ Zelfinzicht
- ▶ Hele lage of hele hoge IQ scores
- ▶ Het is altijd mogelijk om te overleggen over de uitslag

Voorbeeldrapportage

The background features abstract, overlapping geometric shapes in various shades of blue, ranging from light sky blue to deep navy blue. These shapes are primarily located on the right side of the page, creating a modern, layered effect against the white background.

NIO aanvullend onderzoek

Bron: Van Dijk, H. (2018) *NIO & 10 jaar aanvullend intelligentieonderzoek*. Amsterdam: Boom uitgevers Amsterdam.

- ▶ NIO en zeer zwak scorende leerlingen
- ▶ NIO en dyslectische leerlingen
- ▶ NIO en rekenstoornissen
- ▶ NIO en leerlingen met een migratieachtergrond
- ▶ Verschil tussen de papieren NIO en digitale NIO
- ▶ Flynn-effect binnen de historie van de NIO
- ▶ Flynn-effect bij de huidige NIO
- ▶ Gemiddelde intelligentiescores van bepaalde schooltypen binnen de historie van de NIO.

NIO en zeer zwak scorende leerlingen

Resultaten:

- ▶ In 75% van de gevallen is er een overeenkomst in identificatie van PrO- en niet-PrO- leerlingen tussen de NIO en schoolvorderingstesten.
- ▶ Leerlingen die door de NIO en schoolvorderingentoetsen als PrO geïdentificeerd worden, blijken een leerachterstand te hebben van ten minste drie jaar en een NIO-intelligentie van afgerond 73.

Conclusie:

- ▶ De NIO heeft bij PrO-leerlingen voldoende begrips-en predictieve validiteit. De NIO is dus ook voor mogelijke PrO-leerlingen voldoende geschikt.

NIO en dyslectische leerlingen

Resultaten:

- ▶ Dyslectici hebben een afwijkend scoreprofiel in vergelijking met de NIO-normgroep. Dyslectici scoren iets lager op Synoniemen en flink hoger op Uitslagen. Op de andere subtests scoren ze ongeveer gelijk.
- ▶ Dyslectici scoren over het algemeen niet lager op de NIO in vergelijking met de normgroep.

Conclusie:

- ▶ De NIO is goed afneembaar bij dyslectici die een technische leesvaardigheid hebben die hen in staat stelt woorden in de NIO te lezen.

NIO en rekenstoornissen

Resultaten:

- ▶ Leerlingen met rekenstoornissen scoren bijna 15 punten lager op symbolische intelligentie dan op verbale intelligentie.
- ▶ De lage scores hebben waarschijnlijk niet te maken met de rekendidactiek van de scholen waarop ze zitten.
- ▶ Leerlingen met rekenstoornissen scoren niet hoger op de schalen Inadequatie en Sociale inadequatie op de NPV-J2 en niet lager op de schaal Volharding.

Conclusie:

- ▶ Leerlingen met rekenproblemen scoren 'te laag' op de NIO. Wanneer hier rekening mee wordt gehouden kan het advies hoger uitvallen als adequate hulp geboden wordt.

NIO en leerlingen met een migratieachtergrond

Resultaten:

- ▶ Allochtone leerlingen scoren ongeveer 10 punten lager dan autochtone leerlingen (op de NIO 2018 8 punten). De verschillen zijn groter op verbale intelligentie.
- ▶ Er is sprake van overadvisering bij allochtone leerlingen. Zij stromen niet vaker op of af dan autochtone leerlingen maar doubleren en zakken wel vaker.

Conclusie:

- ▶ Allochtone leerlingen kunnen een hoger advies krijgen dan uit de NIO komt, waardoor er een grotere overeenstemming is tussen het advies en het feitelijk gevolgd schoolniveau.
- ▶ De COTAN raadt echter af deze correctie toe te passen aangezien de verschillen op de NIO 2018 kleiner zijn geworden. Ook is het van belang naar individuele leerlingen te kijken.

Verskil tussen de papieren NIO en digitale NIO

Resultaten:

- ▶ De correlaties zijn voldoende hoog en de NIO-totaal score verschilt tussen beide vormen maximaal 0,5 IQ punt. Ook de correlatie tussen de subtests waren sterk vergelijkbaar.
- ▶ Relatief zwakkere leerlingen hebben geen moeite met het maken van de digitale NIO.

Conclusie:

- ▶ De digitale NIO is equivalent aan de papieren NIO. Wel dient er rekening gehouden te worden met de afnamesituatie bij het digitale proces.

Flynn-effect binnen de historie van de NIO

Resultaten:

- ▶ In de periode van 1954 tot 2012 zijn de scores van de steekproeven van de drie testen vergeleken.
- ▶ In de eerste veertig jaar stijgt de intelligentie tussen de één en twee IQ punten per tien jaar, maar het laatste decennium is nagenoeg een stabilisering opgetreden. De stijging is vooral te wijten aan de winst bij de ruimtelijke subtests.

Conclusie:

- ▶ Er lijkt een afnemende stijging op te treden in de ruim vijftigjarige periode. Het Flynn-effect heeft nauwelijks nog invloed op de gemiddelde NIO-scores.

Flynn-effect bij de huidige NIO

Resultaten:

- ▶ Dit is onderzocht met twee onderzoeken, namelijk NIO-gemiddelden van eersteklassers en groep 8 leerlingen van 2005 tot en met 2014 en vergelijking van resultaten van een onderzoeksgroep 2013/2014 met de normeringsgegevens van 2003.
- ▶ In het eerste onderzoek blijkt het NIO-gemiddelde over een periode van tien jaar 100,5. Er is geen sprake van een trendmatige stijging of daling in deze tien jaar.
- ▶ In het tweede onderzoek blijkt het NIO totaal van de onderzoeksgroep gemiddeld 100,6.

Conclusie:

- ▶ Op basis van deze twee onderzoeken is er geen sprake van een Flynn-effect. Uit de hernormering van de NIO 2018 blijkt dat de scores praktisch gelijk zijn aan de scores uit 2004.

Gemiddelde intelligentiescores van bepaalde schooltypen binnen de historie van de NIO

Resultaten:

- ▶ Er is stevige inflatie opgetreden. Het IQ van de huidige havo leerling komt overeen met het gemiddelde van de mavo-leerling ten tijde van het ontstaan van de mavo.

Conclusie:

- ▶ Niveaudaling begint langzaam door te dringen, waardoor verplichte rekentoetsen, bijlessen en examentrainingen nodig zijn.

Casusbespreking

- ▶ Maak twee- of drietallen
- ▶ Bestudeer de voorbeeldrapportages
- ▶ Bespreek de volgende vragen met je groepje
  - ▶ Wat valt je op?
  - ▶ Wat zou je adviseren (aan het VO)?
  - ▶ Waar heb je nog vragen over?
- ▶ We bespreken de casussen plenair na

Feedback

- ▶ Wat verwachtte je van de scholing?
- ▶ Zijn deze verwachtingen uitgekomen?
- ▶ Wat zou je een volgende keer graag willen weten of doen bij de scholing?

Bedankt voor jullie aandacht! Vragen?

*Maar...
wat is een
goede vraag?*

*Nu vraag je
mij wat!*

